

6. Tsyhankova E. A. (2011), Use of multimedia presentations in teaching foreign languages [Yspolzovanye multymedyinykh prezentatsyi pry obuchenyy ynostrannym yazykam] [Elektronnyi resurs], *Nauchno-tekhnycheskiye konferentsyy* [Sait], Available at: http://science-bsea.narod.ru/it_2011/cygankova_isp.htm. Information about author Julia Misyachna – English Teach [Accessed 12 February 2018].

УДК 025.2:004

БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОНД: ПОНЯТТЯ, ФУНКЦІЇ, ЙОГО СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ

Курило О.Й., Прокопович Л.С.

LIBRARY FUND: CONCEPT, FUNCTIONS AND ITS MODERN TRANSFORMATION

Kurylo Oleksandra, Prokopovich Lidiya

Визначено та уточнено поняття «бібліотечний фонд», виокремлено функції та властивості бібліотечного фонду як основного елементу системи «бібліотека». Досліджено зміни, пов'язані як з активним розвитком теоретичних розвідок різних галузей бібліотекознавства, пошуком нових методів аналізу та вивчення фондів, так і з модернізацією бібліотечної практики, інформаційно-аналітичної діяльності, впровадженням сучасних інформаційно-цифрових технологій тощо.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечний фонд, фондознавство, електронні носії, електронні видання, документний фонд, документний ресурс.

It has been defined and clarified the concept of library funds, its functions and properties as the main elements of the library system. The changes related to the active development of theoretical studies of various librarianship practice, the search for new methods of analysis and study of funds, along with modernization, analysis and analytical activities, introduction of modern information and digital technologies, etc. have been researched. There have been presented key tasks of library and information service to users. It has been defined relation between concepts “documentation fund”, “documentation resource”, “electronic document”, “documentary array”, “documentary flow”. The notion of electronic digital library has been indicated. The classification of a system of features that characterize information resources has been presented. The so-called law of metamorphism, formulated by Grikhanov, has been described. It has been defined functioning of separate independent structures, such as: the fund of documents on CD-ROMs, the fund of electronic library documents, the fund of electronic documents network with remote access, archival fund of electronic documents, etc.

Keywords: library, library fund, fund studies, electronic media, electronic editions, documentary fund, document resource.

Протягом багатьох століть історії бібліотечної справи збирання книг називалося просто бібліотекою. Це пояснюється тим, що саме слово «бібліотека» вживалося в буквальному розумінні – «зібрання» або «сховище» книг. Поняття «фонд» виникло значно пізніше і в перекладі з французької мови воно означає «основа чого-небудь».

На початку ХХ ст. широкого розповсюдження набув термін «книжковий фонд» у зв'язку з перевагою обсягу книг у бібліотеках, але вже наприкінці 30-х років досить часто вживається поняття «бібліотечний фонд». У 60-80-ті роки, завдяки працям Ю. В. Григор'єва

та Ю. М. Столярова, уточнюється зміст поняття «бібліотечний фонд» його функції і властивості. Цей термін остаточно входить до бібліотечного лексикону. Так, у 1973 р. видатний фондознавець Ю. Григор'єв об'єднав усі процеси організації бібліотечних фондів у цілісну систему й довів, що комплектування та організація (тобто в його розумінні облік, обробка, розстановка, зберігання) фонду, а також управління ним – це єдиний цикл, заснований на загальних принципах і підкоряється єдиним вимогам. Вчення про бібліотечний фонд нарешті здобуло цілісність й остаточно оформилося в самостійний розділ бібліотекознавства [1]. Бібліотечний фонд перестав ототожнюватися з бібліотекою загалом і став розглядатися як її елемент.

У 1980 р. з'явилося поняття "бібліотечне фондознавство" (О. Беспалова), яке стало ще ширшим, ніж поняття "формування бібліотечного фонду", і досліджувалося вже як складова частина бібліотекознавства. У 1980-ті рр. у галузі фондознавства інтенсивно працювали Ю. Гріханов, Д. Євсєєв, М. Карташов, С. Лохвицька, А. Маркіна, О. Раєв, Г. Тараченко, В. Терьошин, В. Фірсов, В. Шілов та багато інших дослідників. За останні роки в незалежній Україні проблеми методології бібліотечних досліджень, вивчення розвитку бібліотек та бібліотечних фондів на основі інтеграції системного, структурного, функціонального й модельного підходів проаналізовано в працях Н. Кушнаренко, Л. Петрової, Н. Самохіної, М. Слободяника та ін.

Означена тема дослідження є важливою та *актуальною*, оскільки дає змогу простежити еволюцію понять, їх видозміну та трактування. *Мета* нашого дослідження – уточнити визначення поняття «бібліотечний фонд», розкрити функції та його сучасну трансформацію.

Бібліотечний фонд (БФ) – це впорядковане зібрання документів, призначене для зберігання та громадського використання з метою задоволення наукових, культурних, освітніх потреб фізичних і юридичних осіб. Це збірне поняття, надзвичайно різноманітне за своїм складом, до якого входять твори друку (книги, газети, журнали тощо), а також інші документи (діафільми, мікрофільми, грамплатівки та ін.).

Фонд – це не довільно зібрані документи, а підібрані на основі стандартного їх відбору, відповідно до завдань бібліотеки та потреб її читачів. Він тісно пов'язаний з іншими підсистемами бібліотеки: контингентом читачів, бібліотечним персоналом та матеріально-технічною базою установи. Головними властивостями БФ є цілісність, відкритість, множинність, динамічність, інформативність, керованість, кумулятивність, стохастичність (імовірність), гетерогенність, надійність.

Функції БФ – це система завдань, обумовлена його можливостями як інформаційного масиву. Бібліотечний фонд виконує в системі «бібліотека» зовнішньосистемні та внутрішньосистемні функції. Кумулятивна й меморіальна (тобто функція збереження документів) функції — це зовнішньосистемні функції БФ, що обумовлюють саме суспільну необхідність у його існуванні.

Крім загальної внутрішньосистемної функції, БФ виконує ряд елементарних, тобто таких, що виявляються у відношенні до тих елементів, з якими він зв'язаний. Найбільш важливою з них, з погляду кінцевої мети бібліотечної діяльності, є функція використання фонду абонентами бібліотеки, чи утилітарна функція. Для того, щоб прояв названих функцій був можливим, фонд необхідно укомплектувати, обробити, розмістити і зберегти. Усі ці процеси реалізуються технологічною функцією. Зрештою, усі функції спрямовані на забезпечення діалектичної відповідності між документом і читачем, тому кожна з них важлива в процесі формування бібліотечного фонду і не може недооцінюватися. Реалізація кожної функції складає зміст процесів формування і використання БФ [6, с.91].

У понятійному апараті фондознавства останнім часом відбуваються значні зміни, пов'язані не тільки з активним розвитком теоретичних досліджень різних галузей бібліотекознавства, пошуком нових методів аналізу та вивчення фондів, а й з модернізацією бібліотечної практики, інформаційно-аналітичної діяльності, упровадженням сучасних

інформаційних технологій тощо. З появою нових понять та визначень у фахівців іноді виникають розбіжності у тлумаченні одних і тих самих термінів. Навіть в офіційних документах зустрічаються суперечності. Так, наприклад, у "Статистичному щорічнику Київської області за 2002 рік" (К., 2003) при змістовному аналізі статистичних показників привертає увагу певна термінологічна неузгодженість — у різних таблицях той самий показник має найменування, які, з погляду бібліотечної термінології, несуть різне змістове значення, а саме: "книжковий фонд", "кількість книжок і журналів", "бібліотечний фонд" [3, с. 53].

У результаті сучасної трансформації бібліотечних фондів та розширення їх складу у свідомості бібліотекознавців вони вже не ототожнюються з традиційними книжковими фондами, оскільки бібліотечні фонди не обмежуються лише друкованими та рукописними книгами. Актуалізація бібліотечних фондів, у тому числі розширення електронних ресурсів бібліотек (комплектування готовими виданнями на електронних носіях, створення власних електронних копій рідкісних і цінних видань, зокрема книжкових мініатюр, передплата та замовлення тих електронних видань, самостійне створення яких силами бібліотеки є недоцільним тощо) — наразі є одним із ключових завдань розвитку бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. Потреба у дублюванні друкованих видань електронними копіями існує внаслідок стрімкого розвитку електронних форм інформації, через швидку зношеність фізичного стану періодики та газетних видань, книг, що користуються певним попитом або внаслідок необхідності копіювання тих документів, використання яких в електронному вигляді є більш ефективним (енциклопедії, словники, законодавчі акти та ін.). Нові форми опрацювання джерел інформації зумовлюють появу нових технологічних операцій та відповідне відображення їх у понятійному апараті, а нові ділянки бібліотечної діяльності — появу нових галузей знань, нових видів систематизації та класифікації теоретичного матеріалу [5, с.1].

Створення електронних бібліотек значною мірою стимулювало вироблення нової термінології, нової теоретичної концепції та нової теорії документного фонду, основним завданням якої є визначення співвідношення між поняттями «документний фонд», «документний ресурс», «електронний документ», «документальний масив», «документальний потік». Під електронною (цифровою) бібліотекою розуміється розподілена інформаційна система, що робить доступними користувачам документи різних комунікаційних систем. Наприкінці 1990-х рр. фахівці фондознавства розуміли, що з усього документного різноманіття бібліотека відбирає лише документи портативні (нестаціонарні, мобільні), як правило, неавтентичні, що несуть інформацію завдяки зафіксованій на носіях кодовій системі.

У сучасних умовах більш продуктивною видається класифікація системи ознак, які характеризують інформаційні ресурси. Класифікація, яка може бути запозичена для характеристики бібліотечних фондів, була запропонована Л. Маслянко та П. Лісовим [4]. Серед основних ознак цієї системи класифікації інформаційних ресурсів пропонуються такі:

- приналежність ресурсу до певної організаційно-технологічної системи (наприклад, бібліотечної мережі, ЗМІ, корпоративної системи);
- спосіб представлення об'єктів обліку (рукописні твори, видання, бази даних, інтернет-сторінки, сайти та ін.);
- призначення ресурсу (масова інформація, освіта, бізнес, листування та ін.);
- зміст ресурсу (тематичний, об'єктний, функціональний);
- видовий склад ресурсу (види документів);
- мова ресурсу;
- джерело інформації (національне або закордонне, офіційне або неофіційне та ін.);
- правовий статус ресурсу (публічні документи, об'єкти інтелектуальної власності, таємні документи та ін.);
- структурний тип ресурсу, що включає можливість відокремлення даних від програм,

формати, кодування та ін.;

- відкритість ресурсу (відкритий або з обмеженим доступом).

Звичайно, бібліотечний фонд кожної конкретної бібліотеки є систематизованим зібранням документів на різних носіях інформації, підібраних відповідно до завдань бібліотеки та потреб її користувачів. Чим якісніший фонд, тим повніше задовольняються потреби читачів, тим краще бібліотека виконує свої функції у суспільстві. Сьогодні кожна бібліотека визначає свою місію, спрямовану на виконання запитів місцевої громади. Тому робота з формування фонду вимагає від бібліотекаря поряд зі знанням кола користувачів, їх інтересів і запитів, ще й обов'язкового вивчення профілю регіону, стану та планів його розвитку, складу населення за віком, освітою, професіями тощо [5, с.3].

Постійний моніторинг фондів дозволяє організувати бібліотечну діяльність відповідно до вимог соціальних завдань, до викликів зовнішнього середовища. Так, на початку ХХІ ст. у бібліотечному фондознавстві професором Ю. Гріхановим був сформульований так званий закон метаморфізму, суть якого полягає в тому, що бібліотека періодично трансформує форми комплектування, зберігання і надання документної інформації користувачам паралельно з розвитком технологій запису, зберігання та передачі даних, а також засобів комунікації [2, с. 562]. На сьогодні основні видові ознаки (структура) фондів набувають залежності від режиму доступу до документів; мови, виду документів; галузевого спрямування або тематики документів; орієнтації на певні зацікавлення користувачів; активності їхнього попиту; наявності профілю комплектування тощо. Різноманіття сучасних документів у бібліотечних фондах зумовлює появу та функціонування окремих самостійних структур, як-от: фонд документів на компакт-дисках, фонд мережі документів електронної бібліотеки, фонд мережі електронних документів віддаленого доступу, архівний фонд електронних документів та ін.

Таким чином, на фоні зростання ролі бібліотеки як соціального інституту, історико-культурного закладу, місія якого полягає у збереженні різних видів документів, де в центрі уваги користувач (споживач інформації) бібліотечних фондів, можна констатувати, що не тільки теорія фондознавства та бібліотечного знання пов'язані між собою, а й те, що в бібліотечному знанні немає, по суті, таких питань, які не були б пов'язані з бібліотечним фондом та проблемами фондознавства [5, с. 5].

Таким чином, можемо узагальнити, що бібліотечний фонд (БФ) – це впорядковане зібрання документів, призначене для зберігання та громадського використання з метою задоволення наукових, культурних, освітніх потреб фізичних і юридичних осіб. Це збірне поняття, надзвичайно різноманітне за своїм складом, до якого входять твори друку (книги, газети, журнали тощо), а також інші документи (діафільми, мікрофільми, грамплатівки та ін.). Функції БФ (зовнішньосистемні та внутрішньосистемні) – це система завдань, обумовлена його можливостями як інформаційного масиву. З модернізацією бібліотечної практики, інформаційно-аналітичної діяльності, упровадженням сучасних інформаційних технологій бібліотечні фонди вже не обмежуються лише друкованими та рукописними книгами. Відбувається розширення електронних ресурсів бібліотек за рахунок комплектування готовими виданнями на електронних носіях, створення власних електронних копій рідкісних і цінних видань тощо.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в дослідженні теоретичних засад аналізу методів вивчення бібліотечного фонду.

Список використаних джерел

1. Григорьев Ю. В. Теоретические основы формирования библиотечных фондов : учеб. пособие по курсу "Библиотековедение" / Ю. В. Григорьев. – М., 1973. – 88 с.
2. Гріханов Ю. А. Метаморфізм бібліотеки і структурна реорганізація бібліотечних фондів / Ю. А. Гріханов // Бібліотеки і асоціації в змінюючому світі: нові технології і

новые формы сотрудничества : Восьмая Междунар. конф. "Крым 2001", Судак, 9–17 июня 2001. – М., 2001. –Т. 2. – С. 561–564.

3. Картузов К. М. Реформування бібліотечної статистики як механізм модернізації системи державного управління бібліотечною справою в Україні / К. М. Картузов // Наукові праці. Державне управління. Держ. гуманітар. ун-т ім. П. Могили. –К., 2013. – Т. 214; Вип. 202. – С. 51–54.

4. Маслянюк Л. П. Проблеми і технології продукування інформаційних ресурсів / Л.П. Маслянюк, П. М. Лісов // Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 11–13 грудня 2006 р., м. Луганськ / [редкол.: С.Я. Харченко та ін.]. – Луганськ, 2007. – С. 184–189.

5. Соколов В. Теоретичні засади аналізу методів вивчення бібліотечного фонду / В.Соколов // Вісник Книжкової палати. - К., 2014. – № 5. – С.1-6.

6. Яковлева Ю.В. Селективний моніторинг використання бібліотечних фондів/ Ю.В.Яковлева // Реєстрація, зберігання та обробка даних. – К., 2002. – Т. 4. – № 1. – С. 89-97.

References

1. Grigoryev Yu.V. (1973), *Teoreticheskiye osnovy formirovaniya biblioteknykh fondov: ucheb. Posobiye po kursu "Bibliotekovedeniye"* [Theoretical foundations of the formation of library collections: a textbook on the course "Library Sciens"], Moscow, 88 s.

2. Grikhanov Yu.A. (2001), *Metamorphism of the library and structural reorganization of library collections [Metamorfizm biblioteki i strukturnaya reorganizatsiya biblioteknykh fondov]*, *Biblioteki i assotsiatsii v menayushchemsya mire: novye technologii i novye formy sotrudnichestva*, V.2, Moscow, pp. 561-564.

3. Kartuzov K.M. (2013), *Reforming library statistics as a mechanism for modernizing the system of public administration in library business in Ukraine [Reformuvannya biblioteknoyi statystyky yak mechanism modernizatsiyi systemy derzhavnoho upravlinnya bilioteknoyu spravoyu v Ukraini]*, *Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnya*, V.214, Ed. 202, Kyiv, pp.51-54.

4. Maslyanko L.P., Lissov P.M. (2007), *Problems and technology of information resources production [Problemy i tekhnologiyi produkuvannya informatsiynykh resursiv]*, *Suchasni tendentsiyi rozvitku informatsiynykh tekhnologiy*, *Lugansk*, pp.184-189.

5. Sokolov V. (2014), *Theoretical foundations of the analysis of methods of studying the library fund [Teoretychni zasady analizu metodiv vyvchennya biblioteknoho fondu]*, *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, №5, Kyiv, pp.1-6.

6. Yakovleva Yu. V. (2002), *Selective monitoring of the use of library funds [Selectyvnyy monitorynh vykorystannya biblioteknykh fondiv]*, *Reyestratsiya, zberihannya ta obrobka danykh*, №1, V.4, Kyiv, pp.89-97.

УДК 81`38`367:811.111]=111

SYNTACTIC STYLISTIC DEVICES AND EXPRESSIVE MEANS OF THE ENGLISH LANGUAGE

Lypchanko-Kovachyk Oksana, Radyk Victoriia

СТИЛІСТИЧНІ СИНТАКСИЧНІ ПРИЙОМИ ТА ВИРАЖАЛЬНІ ЗАСОБИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Липчанко-Ковачик О. В., Радик В.

The article throws light upon the peculiarities of using of stylistic syntax in English language. The difference between the stylistic devices and expressive means and their peculiarities